

Безсполучникових порівнянь помітно менше, вони проявляються в поезії через розділові знаки, інтонаційні паузи, перехід з одного віршового рядка до іншого. Порівнюючи між собою об'єкти, Сергія Жадан експериментує – поєднує непоєднуване. У порівняльних конструкціях переважають побутові речі, краса людської душі, державна символіка, військова та морська тематика, рідше – церковна.

Постмодерністські тенденції у творчості Сергія Жадана яскраво проявляються у новаторському використанні художніх засобів, що наповненні молодіжним сленгом, маргінальними висловами тощо. Автор пропагандує сучасне мистецтво крізь призму новаторських порівнянь. Це приклад того, як письменники мають «призвичаїти/пристосувати» свою спадщину до сучасної епохи, епохи протестів, компіляцій та інтертекстуальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Семантико-естетична парадигма назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі художньої прози ХХ ст.): монографія / за наук. ред. Н. М. Сологуб. Тернопіль: Осада Ю. В., 2021. 238 с.
2. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії ХІХ – початку ХХ століття: монографія / за відп. ред. В. Л. Смілянської. Zielona Gora: Wydawnictwo WSP im. Tadeusa Kotarbinskiego : Wydawnictwo Verbum, 1999. 160 с.
3. Біла А. Від ломки до ломки... (лірика Сергія Жадана) [Електронний ресурс] /// Кальміюс: Літературно-мистецький альманах / голов. ред. Олег Соловей. 2000. № 1–2(9–10). <http://www.kalmiyus.h1.ru/nomer4/kryt/bila.shtml>
4. Бондар-Терещенко І. Постмодерн: геопоетика, психологія, влада : монографія. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 144 с.
5. Жадан С. Господь симпатизує аутсайдерам. 10 книг віршів: збірка. 3-тє вид. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 512 с.

Вовківська Анастасія

Науковий керівник – доц. Штонь Олена

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРІВНЯНЬ У РОМАНІ О. ВІЛЬЧИНСЬКОГО «ІНШІ ДВЕРІ»

Постановка проблеми. Як відомо, повсякденне життя людини так чи інакше пов'язане з процесом порівняння на основі певних ознак. Зважаючи на те, що споконвічно існувала потреба в зіставленні різних типів об'єктів задля виявлення відмінних або схожих елементів між ними, порівняння як багатомірна категорія набуло активного застосування й слугувало одним із основних засобів пізнання навколишнього світу.

На сьогодні порівняння, що функціонують в тому чи іншому українськомовному дискурсі, «поки не знайшли вичерпного опису, а також єдиного, послідовного й викінченого теоретичного обґрунтування» [2, с. 4]. Опрацювання наукової літератури слугує підтвердженням зазначеної думки.

Аналіз досліджень проблеми. Порівняння були предметом зацікавлення таких науковців, як: Д. Баранник, Л. Голоюх, П. Дудик, Р. Зорівчак, Ж. Колоїз, Л. Мацько, О. Молчко, Н. Шаповалова та ін. Проте функціонування цих образних засобів у романі Олександра

Вільчинського «Інші двері», який нещодавно побачив світ, описано недостатньо повно, тому тема нашої наукової розвідки є актуальною.

Джерелом дослідження послужив роман Олександра Вільчинського "Інші двері".

Мета статті: виявити структурно-стилістичну специфіку порівняльних конструкцій у романі Олександра Вільчинського «Інші двері».

У процесі аналізу наукової літератури ми дійшли висновку, що мовознавчі наукові теорії, покладені в основу сучасних наукових розвідок, здебільшого ґрунтуються на витлумаченні порівняння О. Потебні. Учений зазначав, що порівняльні конструкції є процесом уподібнення одного предмета іншому на основі єдиної ознаки.

В енциклопедії української мови натрапляємо на подібне трактування порівняння. Традиційно окреслюють порівняння як «мовну фігуру (троп), що полягає в зображенні особи, предмета, явища чи дії через найхарактерніші ознаки, які є органічно властивими для інших» [5, с. 507].

У романі «Інші двері» порівняння – часто вживаний засіб виразності. Письменник майстерно оперує цією мовною фігурою. Відомо, що за своєю структурою порівняння є не однотипними, зокрема серед них виділяють сполучникові та безсполучникові.

Сполучникові порівняння зазвичай ототожнюють із порівняльними зворотами, які у структурі простого речення розглядаються як відокремлені члени речення, використовувані для яскравішого й наочнішого визначення характеристики того чи іншого предмета або його ознаки через зіставлення. Наприклад: ««Як з ікони», - промайнула думка» [1, с. 14], «Тітчині обіди, як і ті його польоти, в першу зиму він, здається, тільки ними й жив...» [1, с. 17], «... побачивши рівну, мов свіча, поставу бороданя...» [1, с. 9].

Аналіз фактичного матеріалу дає підстави констатувати: письменник добре усвідомлював те, що людина сприймає дійсність через світ речей живої/ неживої природи, а з-поміж об'єктів живої природи заслуговує на увагу і фауна, і флора. Звідси, відповідно, натрапляємо на низку порівняльних конструкцій, наприклад: «... своє зморшкувате, мов печене яблуко, обличчя» [1, с. 38], «І вони докруз неї, мов пташенята...» [1, с. 35], «Ті двоє, які копали..., мов сурикати із серіалу про живу природу...» [1, с. 80], «... мов пес, іде на запах» [1, с. 191].

Досить часто натрапляємо на порівняння, пов'язані з професійною діяльністю. У такому разі актуалізуються й відповідні лексеми – назви професій, як-от: «... то вже Ййка, як медик, йому потім пояснила...» [1, с. 18], «... зранку сліди пороху на втомлених від безсонної ночі обличчях робили їх схожими на шахтарів чи комбайнерів після зміни, чи на чортяк із пекла ...» [1, с. 26], «Бо ж всі його зли як вчительського синочка...» [1, с. 8]. Варто, очевидно, зазначити, що такі порівняльні звороти є здебільшого індивідуально-авторськими, оскільки

репрезентують особливе письменницьке бачення певного явища, акцентують увагу на тій чи тій ознаці, важливій для авторського світобачення.

Безсполучникове порівняння, вочевидь, найпростіше витлумачити як порівняння, уведене у структуру простого речення без порівняльних сполучників. На більш повне потрактування натрапляємо у праці О. Молчко, а саме: «Безсполучникове, згорнене порівняння, – це конструкція з лексично вираженими суб'єктом, об'єктом та основою порівняння. Відсутність сполучного елемента як синтаксичного показника уподібнення компенсується специфічною граматичною формою об'єкта порівняння, що вказує на порівняльні зв'язки в межах конструкції» [3, с. 162]. Послугуючись напрацюваннями своїх попередників, дослідниця говорить про різні лексико-граматичні способи вираження порівняльних зв'язків, у яких об'єкт порівняння виражений: 1) орудним відмінком іменника: «У дитинстві її так і називали – «пампушкою»» [1, с. 150]; «Алік колись назвав це (болото) символом епохи...» [1, с. 10]; «... і він називав це для себе «зупинками»...» [1, с. 15]; 2) прикладкою: «... Ігор з Маринкою-хмаринкою ...» [1, с. 27]; «Ой, чия то рута-м'ята...» [1, с. 114]; 4) прислівниковою структурою з по-: «Вочевидь, йому взагалі було по цимбалах ...» [1, с. 9], «... по-дитячому повторив за ним брат ...» [1, с. 196].

У романі Олександра Вільчинського досить продуктивним виявляється безсполучникове порівняння, кваліфіковане як описове порівняння або описові порівняльні конструкції. Наприклад: «Його власне відображення... нагадало йому лики святих старців у їхній церкві під лампадками...» [1, с. 14], «... і ті їхні скупі на новини розмови нагадують стару кимось забуту на лавці рвану газету» [1, с. 21], «Зазвичай вівчарки не такі злі, але ця виняток, може, через схожу на клітку загорожу, в якій її тримають» [1, с. 22], «У ці погідні серпневі ночі цей цвіркун, здається, не замовкав ні на мить ...» [1, с. 16].

Особливістю таких граматичних структур є те, що основним зовнішнім показником зіставлення виступає підпорядковане слово та лексема релятивної семантики. Ознаку компаративності ілюструють слова, що належать до лексико-граматичного класу прикметника (подібний, схожий) та дієслова (нагадувати, скидатися, здаватися і т. ін.) [4, с. 39].

З-поміж безсполучникових порівнянь, якими послуговується Олександр Вільчинський, заслуговують на увагу ті, що їх лексико-граматичний спосіб вираження пов'язують із прикметниковою структурою у формі вищого ступеня порівняння. Наприклад: «... ранкові танці білок по блясі на його ганку були надійнішими за будь-який будильник» [1, с. 95], «... вона гарною була, може, навіть кращою за Марію ...» [1, с. 107].

Отже, система засобів виразності у романі Олександра Вільчинського «Інші двері» становить широкий матеріал для дослідження, що дає можливість розкрити багатство української мови. Аналіз зафіксованих порівнянь дає змогу узагальнити: митець активно

послугується сполучниковими та безсполучниковими конструкціями. Перспективним вважаємо дослідження інших засобів виразності у романі митця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільчинський О. К. Інші двері: роман. Київ: Видавничий центр «Академія», 2021. 224 с.
2. Кучеренко І. К. Порівняльні конструкції мови в світлі граматики Київ: Вид-во Київського ун-ту, 1997. 752 с.
3. Молчко О. О. Порівняння в українському художньому тексті та варіанти його відтворення англійською мовою. Іноземна філологія. 2012. № 124. С. 161–169.
4. Паніна А. Ф. Логіко-семантичні відношення компаративності. Мовознавство. 1990. № 1. С. 38–43.
5. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

Нестерчук Катерина

Науковий керівник – проф. Лановик Мар'яна

ПРИЙОМ NON-FINITO У ТРАГЕДІЇ «ГАМЛЕТ, ПРИНЦ ДАНСЬКИЙ» ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА

Сьогодні увагу літературознавців привертає проблема модифікації літературного канону, зокрема принцип завершеності (finito) художніх творів. Це зумовило виникнення нових підходів до рецепції їхнього змісту та підвищення наукового інтересу до одного з «некласичних» літературознавчих термінів – «non-finito».

Знаменита трагедія Вільяма Шекспіра «Гамлет, принц данський», яка неодноразово привертала і привертає увагу дослідників, котрі мають намір пізнати загадковість невмирущого твору, акумулювала широкий спектр сучасних літературних тенденцій, однією з яких є non-finito, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Мета нашого дослідження полягає в опрацюванні теорії non-finito й усебічному аналізі особливостей його прояву на різних рівнях трагедії «Гамлет, принц данський», що дає можливість осмислити цей прийом у драмі періоду Пізнього Відродження.

Специфіка non-finito певним чином обґрунтована у працях таких учених, як Олександра Вісич («Естетика non-finito в творчості Лесі Українки»), Стефанія д'Агата д'Отаві («Структура non-finito в поезії Вільяма Блейка»), Василь Костюк («Поетика фрагменту і художня цілісність твору»), Умберто Еко («Поетика відкритого тексту», «Роль читача. Дослідження з семіотики текстів») та інших.

У світлі естетичної теорії феномен non-finito дослідники тлумачать як концепцію, за допомогою якої літературний твір аналізується як такий, що відкритий, незавершений, і спонукає читача до «співтворчості», що виявляється у формуванні реципієнтом надтексту упродовж його сприймання [2].